

Мацієвич Левко Макарович

Мацієвич Левко́ Мака́рович — український корабельний інженер, суднобудівник, автор проектів кораблів, підводних човнів, протимінних заслонів, морських аеропланів тощо, перший український авіатор, громадський і політичний діяч. Один із засновників Револуційної української партії (РУП).

Походження, родина

Народився в сім'ї міщанина (за іншими даними — дрібного дворянина), службовця цукрового заводу.

Батько — Мацієвич Макар Дмитрович (1850—1928, справжнє прізвище, за спогадами Оксани Мацієвич — Матвієнко), бухгалтер, згодом — управляючий цукроварні в Олександрівці, що її орендував Торговий дім братів Яхненків і Смиренка.

Мати — Тетяна Федорівна Підгаєцька, донька священика сільського приходу Київської єпархії.

В родині Мацієвичів було 7 дітей. Більшість померли від сухот. До 1960-х років дожила лише молодша сестра Л.Мацієвича — Оксана Макарівна (тривалий час працювала вчителькою в Обояні та Харкові). Нині з нащадків роду Мацієвичів до останнього часу була на цьому світі донька наймолодшого брата, Євгена Макаровича, — Тетяна (1924-2013) та її сини — Юрій (* 1954) і Сергій (* 1960) Сахни (всі мешкають у Києві).

Дружина — Олександра. Після загибелі Левка Макаровича вдруге вийшла заміж, після 1917 емігрувала з донькою до Франції, де їхні сліди загубилися.

У деяких публікаціях є згадки про Василя Антоновича Мацієвича (1913–1981), військового льотчика часів Другої світової війни, Героя Радянського Союзу, який нібито був небожем Левка Мацієвича, хоча документальних підтверджень цього не існує..

Освіта

1886–1895 — навчався у 3-й Київській гімназії на Подолі, де виявив нахил до математики, фізики, хімії, іноземних мов і класичної літератури. Закінчив гімназію з лише добрими та відмінними оцінками.

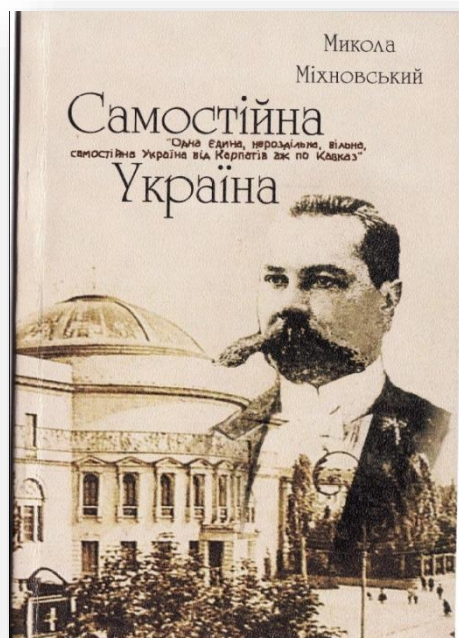
1895 — вступив на механічне відділення Харківського технологічного інституту. Під час навчання входив до харківської Української студентської громади, який видавав і поширював книги рідною мовою. Серед його друзів тієї пори був, зокрема, Гнат Хоткевич.

У цей час Мацієвич демонстративно перейшов на українську мову, розмовляв і листувався нею не лише у колі однодумців, як робила тоді більшість українофілів, а й у сімейному колі, активно долучаючи близьких до української культури. Його сестри (старші Мелітина й Олександра та молодша Оксана)

склали основу «жіночої української громади» та входили до самодіяльного українського театру в Харкові, під керівництвом Гната Хоткевича.

Був делегатом на Другий всеукраїнський студентський з'їзд у Києві в серпні 1899 року від харківської Студентської Громади, разом із Д. Антоновичем та М. Русовим. Після закінчення з'їзду поїхав закордон до Львова, у відрядження від Громади, щоб видрукувати відозву й постанови з'їзду.

1900 — разом із Дмитром Антоновичем, Михайлом Русовим, Боніфатієм Камінським та іншими був серед засновників Революційно ї Української Партії (РУП).

Освіта

За революційну діяльність навесні 1901 року був виключений із інституту і висланий із Харкова до Севастополя під нагляд поліції. Там поступив на службу в Севастопольський порт.

Початок 1902 — захистив диплом за кваліфікацією інженера-технолога (проект комерційного пароплава).

Жовтень 1902 — отримав ще один диплом, представивши до захисту комісії Кронштадтського морського інженерного училища проект броненосного крейсера. Проект одержав найвищу оцінку.

1906 — закінчив за 1-м розрядом Миколаївську морську академію в Петербурзі (кораблебудівне відділення).

1907 — закінчив спеціальний курс УОПП (навчального загону підводного плавання) в Лібаві.

Трудова діяльність

1902 — отримав звання корабельного інженера-капітана.

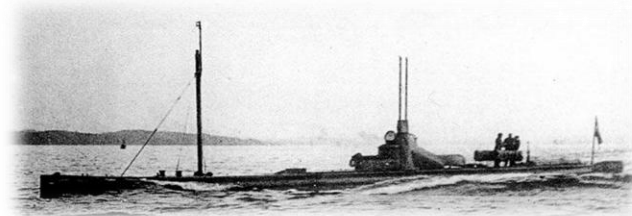
У Севастополі брав участь у спорудженні крейсера 1-го рангу «Очаків», здійснив технічні розрахунки і спостерігав за ходом будівництва і ремонтом суден.

Від березня 1903 обіймав посади члена приймальної комісії на Севастопольському рейді, старшого помічника суднобудівника по спорудженню броненосця «Іоан Златоуст».

1904 — розробив проект бона Севастопольського порту.

1905 — розробив два проекти протимінних заслон.

Червень 1907 — у Кілі (Німеччина) спостерігав за будівництвом для російського флоту підводних човнів «Карп», «Карась» і «Камбала».

Грудень 1907 — призначений спостерігачем за спорудженням субмарин на Балтійському суднобудівному і механічному заводах (Петербург).

1908 — призначений помічником начальника конструкторського бюро Морського технічного комітету Російської імперії.

1908 — розробив проект захисту бойових кораблів від атак торпедами.

1908 — одним з перших в світі розробив проект авіаносця, взявши за основу крейсер «Адмірал Лазарєв». Проектна довжина мала 77 м, ширина — 15.

Ангар для літаків мав розташувати 15 бортів, які піднімали два ліфти. Пости керування і димарі мали бути встановлені уздовж бортів. Згодом розробляє варіант на 25 літаків.

Автор 14 проектів підводних човнів (деякі ідеї, закладені в них, випередили свій час).

На початку 1908 року захопився авіацією, теорією та практикою повітроплавання.

Розробив тип літального апарата, здатного піднятися з палуби морського судна.

Разом із авіатором Єфімовим здійснив перші нічні польоти, працював над пристроєм, який мав рятувати льотчиків під час вимушеної посадки на воду, почав писати книгу «Повітроплавання у морській війні».

Травень 1910 — після створення в Росії Відділу повітряного флоту (шеф — великий князь Олександр Михайлович) Мацієвич очолив групу зі 7 російських офіцерів, відряджених до Франції для вивчення авіаційного пілотажу (мав також завдання з закупівлі аеропланів). Перебуваючи у Франції, вивчав креслення й авіаційну літературу, багато часу провів у майстернях, де виготовляли аероплани. Відвідав 7 аеродромів, де детально ознайомився з будовою аеропланів і дирижаблів. Одночасно як голова комісії побував у Брюсселі і їздив до Британії, де оглянув близько 20 систем літальних апаратів. Постійно літав на аероплані «Фарман», одержав посвідчення авіатора № 178 (це фактично означало входження до двох сотень перших у світі льотчиків).

У вересні 1910 повернувся до Санкт-Петербурга і взяв активну участь у Першому всеросійському святі повітроплавання, де завоював кілька призів і став улюбленцем столичної публіки.

Громадська діяльність

Разом зі своїм інститутським другом Олександром Коваленком (теж офіцером Чорноморського флоту) створив у Народному домі Севастополя самодіяльний

робітничий театр з українським репертуаром, організовував вечори пам'яті Тараса Шевченка.

1903 — брав участь в урочистостях, присвячених відкриттю в Полтаві пам'ятника І.Котляревському й сфотографувався разом із учасниками свята — видатними діячами українського національного руху (Микола Міхновський, Михайло Старицький, Євген Чикаленко, Микола Аркас, Сергій Єфремов, Олена Пчілка, Михайло Коцюбинський, Леся Українка тощо).

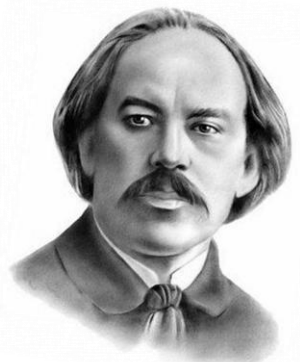

1904 — начальник Таврійського жандармського управління двічі повідомляв, що Мацієвич перебуває під таємним наглядом «ввиду агентурних указаний на то, что он усиленно агитировал среди рабочих Севастопольского порта».

Брав активну участь у діяльності української громади Санкт-Петербурга.

Фінансово підтримував український національний рух.

Серед друзів і знайомих Мацієвича були Михайло Коцюбинський, , Олександр Олесь, Григорій Коваленко-Коломацький, Борис Лазаревський, Костянтин Арабажин, Людмила Василевська (Дніпрова Чайка), Христина Алчевська, Микола Міхновський, Симон Петлюра, Гнат Хоткевич, Юрій Коллард, Олександр Коваленко, Микола Левитський.

Загибель і вшанування пам'яті

Загинув в авіакатастрофі під час польоту над Комендантським полем поблизу Санкт-Петербурга на очах десятків тисяч глядачів, ставши таким чином першою жертвою російської авіації.

Комісія встановила причину катастрофи. У польоті на висоті 385 метрів (це вдалося визначити за уцілілою барограмою) лопнула дротяна розтяжка перед мотором; вона потрапила у гвинт, одна з лопатей гвинта розлетілася на шматки; дріт накрутився на вал мотора, на залишки гвинта, натягнувся — і лопнули інші розтяжки. Аероплан втратив жорсткість, клюнув носом; авіатор, відкинув тіло назад, щоб вирівняти машину, та випав. Якби і не випав, все одно ніщо не врятувало б його. Протокол підписали: полковник Найдьонов, авіатори Михайло Єфімов і Генріх Сегно.

Похований на Нікольському кладовищі Олександрівської лаври в Петербурзі. На його могилу поклали 350 вінків.

На могилі Мацієвича за кошти, зібрані всенародними пожертвами, встановлено пам'ятник у вигляді 8-метрової колони з

червоного фінляндського граніту (автор — І.Фомін, в майбутньому автор будинку Ради Міністрів України в Києві).

На місці загибелі льотчика покладено гранітну меморіальну плиту (зараз це ріг вул. Аеродромної та Сріблястого бульвару). Неподалік від неї — майдан Капітана Мацієвича.

Як пише Віктор Петраков у своїй книжці *«Лев Мацієвич. Памятная книжка...»*, наприкінці 70-х — початку 80 рр. ленінградською владою було ухвалене рішення про розширення набережної р. Неви за рахунок зменшення Нікольського кладовища. На нове місце була перенесена тільки надгробна колона, а прах Л. Мацієвича (як і деяких інших осіб) залишився і невдовзі опинився під асфальтом проспекту Обухівської Оборони.

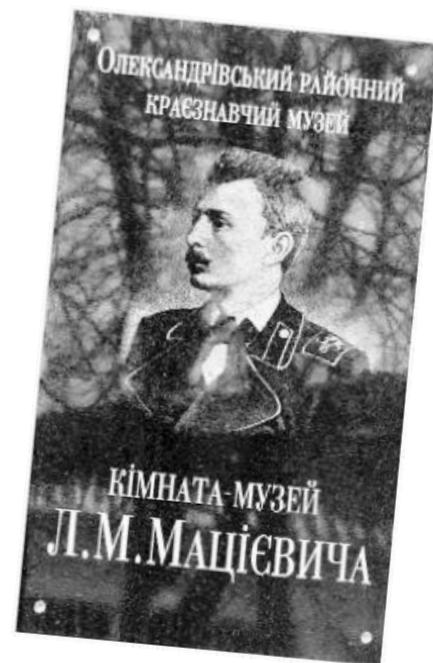
1911 — при Харківському технологічному інституті відкрито аеросекцію, якій присвоїли ім'я випускника інституту Л.Мацієвича.

На головному аудиторному корпусі Харківського політехнічного інституту (колишній технологічний) встановлено меморіальну таблицю на честь Л.Мацієвича.

1997 — на фасаді одного з будинків у містечку Олександрівка також встановили меморіальну таблицю, напис на якій повідомляє, що тут народився Л.Мацієвич, «піонер авіації і визначний діяч соціал-демократичного руху України».

У краєзнавчому музеї Олександрівки зберігаються матеріали, присвячені видатному авіатору.

Архів родини Мацієвичів, збережений Оксаною Мацієвич, нині знаходиться в родині політика і громадського діяча, одного з останніх нащадків славного роду — Юрія Сахна (м. Київ).

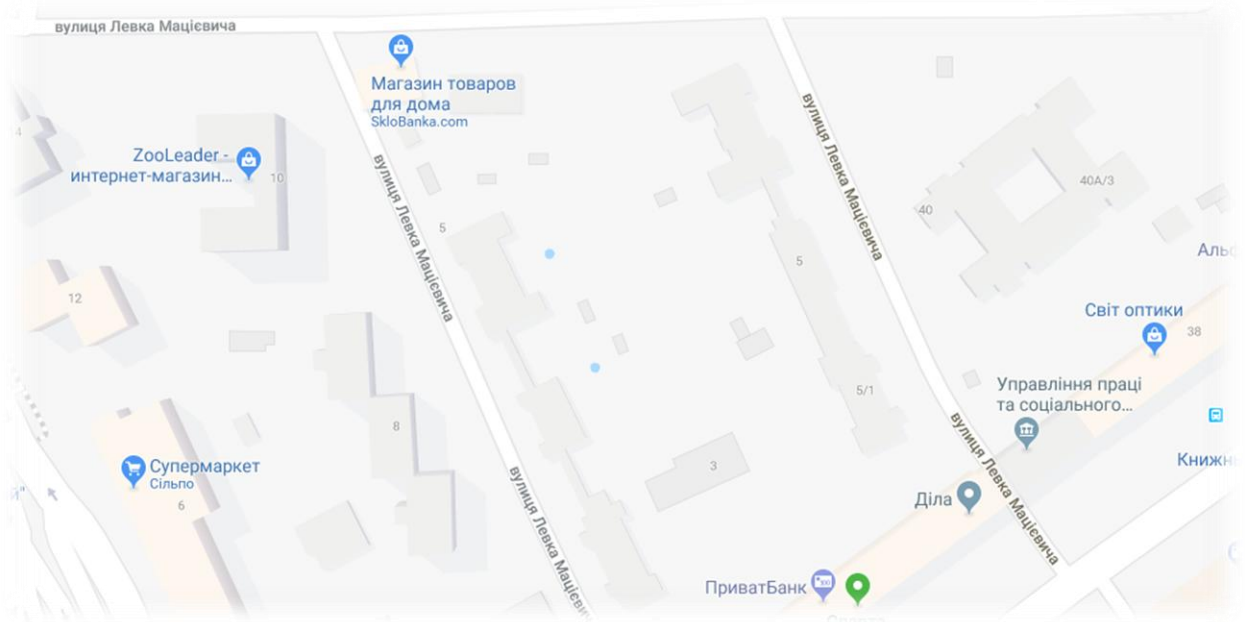

18 вересня 2015 року на батьківщині Левка Мацієвича, смт Олександрівка Кіровоградської області, з ініціативи В. Кобзаря, В. Панченка, І. Петренка на громадські кошти встановлено пам'ятник скульптора В. Френчка.

31 жовтня 2016 р. в Києві на Будинку дитячої творчості (Контрактова площа, 12) з ініціативи В'ячеслава Брюховецького, Володимира Панченка та письменника Володимира Кобзаря встановлено меморіальну дошку, де, зокрема, викарбувано слова: «У цьому будинку, приміщенні колишньої Третьої київської гімназії, протягом 1886—1895 рр. навчався майбутній перший український авіатор, інженер-конструктор, громадський діяч Левко Мацієвич».

З 2017 року в Києві існує вулиця Левка Мацієвича.

13 січня 2017 року на державному рівні в Україні відзначався ювілей — 140 років з дня народження Левка Мацієвича (1877—1910), інженера, авіатора, громадського і політичного діяча.

